

Zaaknummer : 01131255
Ons Kenmerk : ODH1470377
Datum : 04-09-2026

Beschikking

Omgevingswet - Flora- en fauna-activiteit

Onderwerp

Op 7 maart 2025 hebben wij een aanvraag om omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit ontvangen als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet. De aanvraag is ingediend namens Stichting Fien Wonen. De aanvraag is ingediend voor de volgende vergunningplichtige handelingen:

- het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) als bedoeld in artikel 11.46, eerste lid, aanhef en onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) als bedoeld in artikel 11.46, eerste lid, aanhef en onder d, van het Besluit activiteiten leefomgeving.

De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden aan een appartementencomplex aan de Jacobswaer 2 tot en met 192 (even) en vier woonblokken aan de Van Asperenstraat 22 tot en met 36 (even), Van Clevestraat 1 tot en met 7 (oneven), Van Nederveenpad 1 tot en met 15 (oneven) en 2 tot en met 10 (even) te Hardinxveld-Giessendam (zie appendix I voor een overzicht van het plangebied). De omgevingsvergunning wordt aangevraagd voor de periode 1 april 2026 tot en met 31 december 2029.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te **verlenen** aan Stichting Fien Wonen;
- II. de in het vervolg van deze beschikking opgenomen voorschriften te verbinden aan deze omgevingsvergunning;
- III. de onder “Relevante documenten” genoemde stukken onderdeel te laten zijn van deze omgevingsvergunning;
- IV. dat deze omgevingsvergunning geldig is vanaf de dag na bekendmaking tot en met 31 december 2029.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

D.C.G. Ruseler, MSc
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Appendices

- I. Overzicht plangebieden
- II. Overzicht locaties verblijfplaatsen vleermuizen
- III. Overzicht locaties tijdelijke voorzieningen deelgebied FIN829
- IV. Overzicht locaties permanente voorzieningen deelgebied FIN829

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemeen

1. De vergunninghouder dient:
 - a. de start van de flora- en fauna-activiteit (waaronder ook het ongeschikt maken) uiterlijk twee weken van tevoren te melden;
 - b. het ecologisch werkprotocol bij de startmelding mee te sturen;
 - c. relevante wijzigingen in de uitvoering uiterlijk één maand van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen; en
 - d. de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week voor de beëindiging te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen, Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van 'Flora- en fauna-activiteit'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

2. De vergunninghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze omgevingsvergunning, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Mitigatieplan renovatie Jacobsweer en Nederveenpad te Hardinxveld-Giessendam' van 21 februari 2025 en de 'Aanvullende informatie Jacobsweer en Van Nederveenpad Hardinxveld-Giessendam van 24 maart 2026.
3. Indien één of meerdere in voorschrift 2 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit voor de betreffende soort(en) te worden getroffen. Deze maatregelen dienen, uiterlijk één maand voorafgaand aan de uitvoering ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd. De alternatieve maatregelen mogen na goedkeuring worden toegepast.
4. De vergunninghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel en eenieder die betrokken is bij de uitvoering van het project op de hoogte is van de voorschriften en maatregelen in deze omgevingsvergunning en dat ze toegepast worden.
5. De uitvoering van alle mitigerende en compenserende maatregelen dient te worden begeleid door een ecologisch deskundige¹ op het gebied van de aangevraagde beschermde soorten.
6. Er dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. Hierin dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
 - a. de contactgegevens van de begeleidend ecologisch deskundige(n);
 - b. hoe omgegaan wordt met de voorwaarden zoals opgenomen in de voorschriften;
 - c. de locaties van de huidige verblijfplaatsen binnen het plangebied (inclusief foto- en/of kaartmateriaal);

¹ Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft en/of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en (beschermde) soorten. Deze persoon heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit of vergelijkbaar met een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie. De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Deze persoon:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk;
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- kan aanvragen gericht op soortenbescherming opstellen of daarbij ondersteunen;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties of een (ecologisch) adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

- d. een omschrijving en planning van de uit te voeren werkzaamheden;
 - e. de mitigerende en compenserende maatregelen (inclusief foto- en/of kaartmateriaal); en
 - f. de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt.
7. Er dient door de ecologisch deskundige een logboek te worden bijgehouden van de ecologische begeleiding. Hierin dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
- a. een verslag van de uitvoering en begeleiding van de mitigerende en compenserende maatregelen (inclusief foto- en/of kaartmateriaal);
 - b. een overzicht van de uitgevoerde controles en de (weer)condities waaronder deze hebben plaatsgevonden; en
 - c. de ecologische onderbouwing van de vrijgave van het plangebied voor de start van de werkzaamheden.
8. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een exemplaar van deze omgevingsvergunning, het ecologisch werkprotocol en het logboek op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond.
9. De voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Hiervoor geldt:
- a. voor tijdelijke voorzieningen die al geplaatst zijn: binnen twee weken na de inwerkingtreding van deze omgevingsvergunning
 - b. voor tijdelijke voorzieningen die nog geplaatst moeten worden: minimaal één week voor het plaatsen van de tijdelijke voorzieningen; en
 - c. voor permanente voorzieningen: minimaal één week voor het plaatsen van de permanente voorzieningen.
10. De werkzaamheden mogen pas starten als tenminste een termijn van vier weken, na de inwerkingtreding van deze omgevingsvergunning, in acht is genomen. Een uitzondering hierop zijn de maatregelen voor het ongeschikt maken van de bebouwing, vastgelegd in voorschrift 11.

Soortspecifieke voorschriften

11. Voordat gestart mag worden met de werkzaamheden, dient de bebouwing ongeschikt gemaakt te worden voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Aan het ongeschikt maken zijn de volgende voorwaarden verbonden:
- a. het ongeschikt maken mag pas uitgevoerd worden nadat de tijdelijke voorzieningen gerealiseerd zijn en de gewenningsperiode voor de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis in acht is genomen. Dit betreft drie maanden, waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen;
 - b. het ongeschikt maken dient te worden uitgevoerd tussen 1 april tot en met 31 oktober. Dit is in de actieve periode;
 - c. de bebouwing dient in zijn geheel ongeschikt gemaakt te worden door exclusion flaps te plaatsen op alle openingen;
 - d. indien de openingen, zoals genoemd onder sub c, van een gevel intern met elkaar in verbinding staan is het toegestaan om deze ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rondschuim of compriband zonder plakranden. Dit onder de voorwaarde dat tenminste elke drie strekkende meter een exclusion flap dient te worden toegepast;
 - e. het gebruik van materialen voor het ongeschikt maken waarin vleermuizen verstrikt kunnen raken of aan vast kunnen plakken of zichzelf aan kunnen verwonden, zoals (steiger)netten, glaswol of purschuim, is niet toegestaan;

- f. de maatregelen waarmee de bebouwing ongeschikt is gemaakt, dienen gedurende minimaal vijf dagen met gunstige weersomstandigheden te worden ingezet waarvan drie dagen aaneengesloten moeten zijn. Van een dag met gunstige weersomstandigheden is sprake als het anderhalf uur voor zonsondergang tot en met twee uur na zonsondergang minimaal 7 graden en droog is met een windkracht van maximaal 4 Bft;
 - g. na het ongeschikt maken en met inachtneming van de vereiste dagen met gunstige weersomstandigheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de ecologisch deskundige met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing uit te sluiten;
 - h. bij het ongeschikt maken in het najaar (1 september tot en met 31 oktober) geldt aanvullend op sub e tot en met g dat, onder de weersomstandigheden zoals genoemd in sub f, het controlebezoek uiterlijk moet zijn uitgevoerd op 31 oktober;
 - i. na het controlebezoek bepaalt de ecologisch deskundige of het plangebied mag worden vrijgegeven voor het starten van de werkzaamheden.
12. De permanente voorzieningen dienen gerealiseerd te worden zoals genoemd in de meest recente Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12). Aanvullend op de relevante criteria uit de Kennisdocumenten, dienen de permanente voorzieningen te voldoen aan de volgende criteria:
- a. er komt tenminste één voorziening op een vergelijkbare locatie als de oorspronkelijke locatie per aan te tasten verblijfplaats;
 - b. de overige voorzieningen worden verspreid over verschillende oriëntaties en binnen het plangebied gerealiseerd;
 - c. de permanente voorzieningen voor zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis zijn minimaal 15 centimeter breed en 80 centimeter hoog;
 - d. de gebruikte materialen van de voorzieningen zijn dampdoorlatend; en
 - e. de interne ruimte is aan tenminste twee zijden ruw.
13. De tijdelijke en permanente voorzieningen moeten voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Hiertoe dienen voorzieningen minimaal één keer per jaar gecontroleerd te worden op functionaliteit en – indien nodig – op een zo kort mogelijke termijn hersteld te worden waarbij het verstoren van de aanwezige gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis dient te worden voorkomen.
14. Na afronding van de werkzaamheden mogen de tijdelijke voorzieningen verwijderd worden wanneer aan de volgende voorwaarden is voldaan:
- a. de permanente voorzieningen zijn functioneel;
 - b. de gewenningsperiode voor zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis is in acht genomen. Dit betreft een periode van drie maanden, waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen; en
 - c. de tijdelijke voorzieningen worden verwijderd:
 - i. onder ecologische begeleiding; en
 - ii. buiten de gewenningsperiode van de betreffende soort en functie zoals in sub b genoemd;
 - d. wanneer de tijdelijke voorzieningen in gebruik zijn, dienen deze ongeschikt gemaakt te worden conform de maatregelen in voorschrift 11.

Aanwijzingen voor gebruik

- Deze omgevingsvergunning geldt alleen voor de soorten en flora- en fauna-activiteit die in dit besluit genoemd zijn en voor de werkzaamheden die conform de aanvraag uitgevoerd worden, voor zover in deze omgevingsvergunning zelf niet anders aangegeven is.
- Indien de vergunninghouder de onderhoudsverplichting van gerealiseerde maatregelen wenst over te dragen aan een derde, dan moet de vergunninghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen daarvan.

- Indien de vergunninghouder deze omgevingsvergunning wil overdragen, geldt op grond van artikel 5.37, tweede lid, van de Omgevingswet een informatieplicht. De huidige vergunninghouder dient ten minste vier weken voorafgaand aan de wijziging het bevoegd gezag hierover te informeren. Hierbij dienen de gegevens te worden verstrekt zoals genoemd in artikel 7.216 van de Omgevingsregeling.
- Indien de vergunninghouder deze omgevingsvergunning wil verlengen, dient tijdig en bij voorkeur zes maanden voorafgaand aan het aflopen van de geldigheidstermijn een aanvraag te worden gedaan via het Omgevingsloket. De aanvraag dient te voldoen aan de indieningsvereisten.

Zorgplicht en ongewoon voorval

In de Omgevingswet zijn algemene zorgplichten opgenomen voor de fysieke leefomgeving. Voor alle van nature in het wild levende planten en dieren en hun leefgebied geldt daarnaast de specifieke zorgplicht zoals opgenomen in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving. In het kader van de specifieke zorgplicht dient onder meer rekening gehouden te worden met broedgevallen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Ook dient u rekening te houden met het onverwijld melden van een ongewoon voorval als bedoeld in artikel 11.34 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit geldt als er tijdens de uitvoering van flora- en fauna-activiteiten een gebeurtenis plaatsvindt die direct gevolgen heeft voor de natuur. In dat geval dient u direct contact op te nemen met de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (voorschrift 1).

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 7 maart 2025 hebben wij een aanvraag om omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit ontvangen als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet (hierna: Ow). De aanvraag is ingediend namens Stichting Fien Wonen. De aanvraag betreft renovatiewerkzaamheden aan een appartementencomplex aan de Jacobsweer 2 tot en met 192 (even) en vier woonblokken aan de Van Asperenstraat 22 tot en met 36 (even), Van Clevestraat 1 tot en met 7 (oneven), Van Nederveenpad 1 tot en met 15 (oneven) en 2 tot en met 10 (even) te Hardinxveld-Giessendam, met DSO-nummer 20250307 00676. De werkzaamheden staan gepland te starten op 1 april 2026 en duren naar verwachting tot uiterlijk 31 december 2027. De omgevingsvergunning is aangevraagd voor de periode 1 april 2026 tot en met 31 december 2029.

Relevante documenten

Bij de aanvraag zijn de volgende gegevens ingediend, die gebruikt zijn voor de inhoudelijke beoordeling:

- Aanvullend onderzoek ecologie Van Nederveenpad e.o. Hardinxveld-Giessendam, Blom Ecologie B.V., Kenmerk: 2024-0570, 8 november 2024 (ODH1323928);
- Aanvullend onderzoek ecologie Jacobsweer 2 t/m 192 Hardinxveld-Giessendam, Blom Ecologie B.V., Kenmerk: 2024-0569, 8 november 2024 (ODH1323932);
- Mitigatieplan, Blom Ecologie B.V., Kenmerk: 2025-0115, 21 februari 2025 (ODH1323924);
- Quicksan, Blom Ecologie B.V., Kenmerk: 2023-1537, 8 maart 2024 (ODH1323930);
- Notitie aanvullende informatie, Blom Ecologie B.V., Kenmerk: 2025-0115, 27 mei 2025 (ODH1402375);
- Het verzoek, 24 maart 2025 (ODH1714823);
- Email: 'RE Verzoek om aanvullende informatie aanvraag om omgevingsvergunning Flora- en Fauna-activiteiten zaaknummer 01125768', Blom Ecologie B.V., 21 augustus 2025 (ODH1589023);
- Aanvullende informatie Jacobsweer en Van Nederveenpad Hardinxveld-Giessendam, Blom Ecologie B.V., Kenmerk: 2025-0115, 24 maart 2026 (ODH1714821);
- Email: 'RE: Aanvullende informatie, Jacobsweer e.o. te Hardinxveld-Giessendam, zaaknummer 01131255', Blom Ecologie B.V., 25 augustus 2026 (ODH1875486).

Procedure

Reguliere voorbereidingsprocedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 16.64 van de Ow zijn toegepast op deze aanvraag.

Overeenkomstig artikel 16.57 van de Ow is kennisgegeven van de aanvraag via www.officielebekendmakingen.nl.

Beslistermijn

Gelet op artikel 16.64, eerste lid, van de Ow is de termijn voor de afhandeling van de aanvraag acht weken. Met toepassing van artikel 16.64, tweede lid, van de Ow hebben wij deze termijn op 28 maart 2025 met zes weken verlengd.

Volledigheid aanvraag

Na ontvangst van de aanvraag hebben wij deze getoetst op volledigheid. In de Omgevingsregeling zijn naast algemene ook specifieke indieningsvereisten opgenomen waar een aanvraag omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aan dient te voldoen. Ook hebben wij getoetst of de aangeleverde gegevens voldoende zijn voor de voorbereiding van de beschikking en het inhoudelijk beoordelen van de aanvraag.

Doordat de aanvraag onvolledig was, is op 2 mei 2025, 14 augustus 2025, 2 maart 2026 en 22 juni 2026 verzocht de nog ontbrekende gegevens aan te leveren. Op 27 mei 2025, 21 augustus 2026, 24 maart 2026 en 25 augustus 2026 hebben wij de gevraagde gegevens ontvangen en is de behandeling van de aanvraag voortgezet.

Wij zijn van oordeel dat de aanvraag voldoet aan de wettelijke indieningsvereisten en voldoende informatie bevat voor een inhoudelijke beoordeling van de gevolgen van de flora- en fauna-activiteit op de betrokken beschermde soorten.

Bevoegd gezag

De flora- en fauna-activiteit wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 5.10, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow, artikel 11.24 van het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal) en artikel 4.6, eerste lid, aanhef en onder e, van het Omgevingsbesluit zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Participatie

De opzet en uitkomsten van het participatieproces zijn op grond van artikel 7.4 van de Omgevingsregeling onderdeel van de aanvraag. Bij deze aanvraag heeft participatie plaatsgevonden met de bewoners.

Inwerkingtreding

Artikel 16.79, eerste lid, aanhef en onder a, van de Ow bepaalt dat een omgevingsvergunning in werking treedt met ingang van de dag na de dag waarop het besluit is bekendgemaakt. In artikel 16.79, tweede lid, van de Ow staat dat in afwijking van het eerste lid het bevoegd gezag in de omgevingsvergunning bepaalt dat die in werking treedt met ingang van de dag waarop vier weken zijn verstreken sinds de dag van bekendmaking of terinzagelegging als naar zijn oordeel:

- a. het verrichten van de activiteit die de omgevingsvergunning mogelijk maakt binnen die vier weken kan leiden tot een wijziging van een bestaande toestand die niet kan worden hersteld; en
- b. de regels over het verlenen van de omgevingsvergunning ertoe strekken die bestaande toestand te beschermen.

Onomkeerbare activiteiten, namelijk de renovatiewerkzaamheden, mogen slechts worden uitgevoerd nadat een termijn van vier weken, na bekendmaking van dit besluit, verstreken is.

Om te voorkomen dat binnen vier weken na inwerkingtreding van deze omgevingsvergunning onomkeerbare gevolgen kunnen optreden voor de vleermuizen is in voorschrift 10 geborgd dat, de werkzaamheden in deze periode nog niet mogen starten, maar vooruitlopend wel ongeschikt gemaakt mag worden.

Een voorwaarde is dat het plangebied ongeschikt gemaakt wordt door maatregelen te treffen die omkeerbaar zijn. Dit zijn maatregelen die weer verwijderd kunnen worden, waardoor de verblijfplaatsen weer beschikbaar komen, bijvoorbeeld exclusion flaps, aangezien dit geen onomkeerbare schade veroorzaakt aan de verblijfplaats.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Ow, waarin is opgenomen dat het verboden is om aangewezen flora- en fauna-activiteiten uit te voeren zonder omgevingsvergunning. In het Bal worden deze flora- en fauna-activiteiten benoemd en zijn de beschermingsregimes opgenomen voor inheemse planten en dieren. Het eerste regime geldt voor vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Het tweede regime geldt voor planten en dieren op basis van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn. Het derde regime beschrijft de bepalingen voor andere (nationaal beschermde) soorten. De aanvraag is tevens getoetst aan de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De omgevingsvergunning is aangevraagd voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, dit zijn van nature in Nederland in het wild levende dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis is ook opgenomen in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Paragraaf 11.2.3 van het Bal, met betrekking op de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn, bepaalt voor welke flora- en fauna-activiteiten met gevolgen voor plant- en diersoorten een omgevingsvergunning nodig is. Artikel 8.74k van het Bkl geeft de voorwaarden voor het kunnen verlenen van een omgevingsvergunning.

Op grond van artikel 11.46, eerste lid, aanhef en onder b en d, van het Bal geldt een verbod op het uitvoeren van flora- en fauna-activiteiten zonder omgevingsvergunning voor:

- het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis;
- het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Op grond van artikel 8.74k, eerste lid, van het Bkl wordt een omgevingsvergunning slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing voor het verrichten van de activiteit bestaat;
- de activiteit nodig is omdat tenminste één van de belangen genoemd in artikel 8.74k, eerste lid, aanhef en onder b, van het Bkl aan de orde is; en
- de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Tot slot geldt voor alle inheemse soorten in alle gevallen de specifieke zorgplicht (artikel 11.27 van het Bal). Het gaat dan zowel om beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten. De zorgplicht geldt ongeacht of er een vrijstelling geldt of een omgevingsvergunning is verleend. In de specifieke zorgplicht wordt bepaald dat eenieder zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze soorten dient te voorkomen.

Beoordeling

Natuurwaardenonderzoek en vergunningplicht

Stichting Fien Wonen is voornemens om werkzaamheden uit te voeren in het plangebied gelegen aan de Jacobsweer 2 tot en met 192 (even), Van Asperenstraat 22 tot en met 36 (even), Van Clevestraat 1 tot en met (oneven), Van Nederveenpad 1 tot en met 15 (oneven) en 2 tot en met 10 (even) te Hardinxveld-Giessendam. Samengevat zijn de voorgenomen werkzaamheden als volgt:

- het aanbrengen en aanvullen van spouwisolatie;
- het aanbrengen van dakisolatie aan de binnenzijde;
- het uitvoeren van overige inpandige werkzaamheden.

In het kader van de bovengenoemde werkzaamheden vinden tevens onderstaande activiteiten plaats:

- het oprichten van een bouwdepot, werkplaats, vergaderunits en sanitair;
- het gebruiken van hoogwerkers;
- het dagelijks verkeer en allerlei activiteiten van werknemers.

Om te bepalen of sprake is van een vergunningplichtige flora- en fauna-activiteit heeft natuurwaardenonderzoek plaatsgevonden. In 2023 is een quickscanonderzoek uitgevoerd. In 2024 heeft nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis binnen het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol (2021). De aanwezigheid van (massa)winterverblijfplaatsen in het plangebied is op voorhand uitgesloten. De aanvraag betreft grondgebonden woningen die permanent bewoond zijn. De woningen worden in de winter verwarmd ($> 18^{\circ}\text{C}$). Hierdoor wordt de temperatuur in de spouw, en van het binnen- en buitenspouwblad, te hoog om geschikt te zijn als overwinteringsverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis. Daarmee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is en de functies van het plangebied voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis voldoende in kaart zijn gebracht.

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn in het plangebied aangetroffen. In het plangebied zijn de volgende functies aangetroffen:

- drie zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis;
- drie paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis; en
- vijf paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis.

De exacte locaties zijn weergegeven in appendix II. Van zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis is bekend dat deze in milde winters door één of enkele individuen gebruikt kunnen worden als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Deze schadelijke handelingen zijn vergunningplichtig op grond van artikel 11.46, eerste lid, aanhef en onder b en d, van het Bal.

Er is ook onderzoek uitgevoerd naar de gierzwaluw en hiervan zijn ook nestplaatsen aangetroffen. De werkzaamheden zijn dusdanig aangepast dat er geen sprake is van een vergunningplicht voor de gierzwaluw. De werkzaamheden worden zo uitgevoerd dat verstoring van de gierzwaluw wordt voorkomen. Er wordt niet boven de dakrand gewerkt en er worden geen steigers gebruikt maar hoogwerkers, waardoor nestlocaties en aanvliegroutes vrij blijven. Binnen een afstand van twee meter van de dakrand of nestvoorzieningen zijn werkzaamheden beperkt in duur, vooral tijdens het broedseizoen. Alle bestaande in- en uitvliegopeningen blijven te allen tijde toegankelijk en vrij van obstakels. Daarnaast worden geluid, trillingen en andere versturende factoren zoveel mogelijk beperkt door passende maatregelen vast te leggen in het ecologische werkprotocol. Hierdoor blijft negatieve invloed op de gierzwaluw tijdens de werkzaamheden uitgesloten. In de aanvullende informatie (Email: 'RE: Aanvullende informatie, Jacobsweer e.o. te Hardinxveld-Giessendam, zaaknummer 01131255', ODH1875486) is tevens onderbouwd dat in de permanente situatie negatieve effecten als gevolg van een veranderd microklimaat niet te verwachten zijn. De ecologische onderbouwing is als volgt. Er is een pilotstudie uitgevoerd naar temperatuurverschillen onder niet-geïsoleerde daken en geïsoleerde daken in Mierlo², waarbij de temperatuurverschillen onder daken tussen geïsoleerde en niet-geïsoleerde daken van verschillende, met deze situatie gelijkende, oriëntaties zijn onderzocht (NW, NO, ZO en ZW). Uit dit onderzoek blijkt dat bij de onderzochte dakconstructies geen relevante temperatuuroptima is vastgesteld als gevolg van isolatie. Op basis daarvan worden negatieve effecten op gierzwaluwnesten als gevolg van een gewijzigd microklimaat niet verwacht. Dit beeld sluit aan bij de ecologische onderbouwing die is opgenomen in het rapport 'Natuurvriendelijk isoleren van particuliere woningen onder het pre-soortenmanagementplan' van de provincie Utrecht³. Daarin wordt eveneens aangegeven dat de beschikbare onderzoeksresultaten geen betekenisvolle verschillen laten zien tussen het microklimaat onder aan de binnenzijde geïsoleerde en niet-geïsoleerde daken. Indien de bestaande nestlocaties en invliegopeningen ongemoeid blijven en de werkzaamheden uitsluitend inpandige isolatie betreffen, is voldoende onderbouwd dat de werkzaamheden niet leiden tot verlies van de functionaliteit van de aanwezige gierzwaluwnesten.

Belangenonderbouwing

De omgevingsvergunning is aangevraagd op grond van het belang 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' zoals genoemd in artikel 8.74k, eerste lid, aanhef en onder b, van het Bkl.

Het belang van de voorgenomen werkzaamheden is in de aanvraag toegelicht in het document 'Mitigatieplan renovatie Jacobsweer en Nederveenpad te Hardinxveld-Giessendam' van 21 februari 2025, aanvullende informatie van 21 augustus 2025 en de 'Aanvullende informatie Jacobsweer en Van Nederveenpad Hardinxveld-Giessendam van 24 maart 2026. Samengevat gaat het om het volgende:

² www.blomecologie.nl/projecten/temperatuuronderzoek-daken-mierlo

³ Provincie Utrecht, 2023. *Natuurvriendelijk isoleren van particuliere woningen onder het pre-soortenmanagementplan*. Team Natuur en Landbouw, Domein Landelijke Leefomgeving, Provincie Utrecht.

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 7 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijtjeswoningen en vrijstaande huizen, energieneutraal gemaakt moeten worden. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan dit doel worden bereikt. Nederland heeft ingestemd met het Klimaatakkoord van Parijs dat als centraal doel heeft het reduceren van CO₂-uitstoot. De geplande werkzaamheden dragen bij aan de reductie van CO₂-uitstoot en daarmee aan de internationale en nationale klimaatdoelstellingen om klimaatverandering tegen te gaan. Klimaatverandering heeft negatieve effecten op volksgezondheid en de openbare veiligheid. Het gaat in het plangebied om woningen met gemiddeld energielabels B en C, welke door de werkzaamheden naar energielabel A+ zullen verbeteren.

Het terugdringen van de CO₂-uitstoot is essentieel voor het beperken van klimaatverandering en dient daarmee een groot openbaar belang, onder meer op het vlak van veiligheid, natuurbescherming, welzijn en welvaart. Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat de aan de aanvraag ten grondslag gelegde wettelijke belangen voldoende zijn onderbouwd om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

De initiatiefnemer is van plan woonblokken te renoveren. Hierbij gaan zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone- en ruige dwergvleermuis verloren. In de aanvraag is aangegeven welke alternatieven zijn overwogen en is een onderbouwing gegeven waarom deze alternatieven geen andere bevredigende oplossing zijn.

Locatie

Het project is locatiegebonden aangezien het gaat om het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden aan bestaande bebouwing.

Inrichting en werkzaamheden

De dakisolatie wordt aan de binnenkant van het gebouw aangebracht, waardoor de aangetroffen nestplaatsen van gierzwaluwen en mogelijke vleermuisverblijven in de dakruimte behouden blijven. Inpandige gevelisolatie is overwogen maar dit is geen realistische optie. De woningen zijn namelijk bewoond en het is niet haalbaar of wenselijk om bewoners, vooral ouderen en mensen met lichamelijke beperkingen, tijdelijk ergens anders onder te brengen. Wat betreft de werkzaamheden worden alle mogelijke compenserende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op de soorten te verminderen, hetgeen wordt opgenomen en geborgd in een ecologisch werkprotocol.

Planning

De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd door de complexen in twee bouwstromen te renoveren per complex. Op die manier is bij de planning van de werkzaamheden rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Daarmee worden mitigerende maatregelen getroffen om effecten op de soorten te verminderen.

Conclusie

Met de gekozen werkwijze, planning en periode van uitvoering, wordt schade aan de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen. Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering is voldoende aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing aanwezig is.

Staat van instandhouding

Om een omgevingsvergunning te mogen verlenen, mag kortgezegd de staat van instandhouding van de aangevraagde beschermde soort(en) niet verslechteren. Onderdeel van deze toetsing is ook of er mogelijk sprake is van cumulatieve effecten.

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis komen verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Hardinxveld-Giessendam. Als gevolg van de werkzaamheden gaan drie zomer- en drie paarverblijfplaatsen, met mogelijk milde winterfunctie, van de gewone dwergvleermuis en vijf paarverblijfplaatsen, met mogelijke milde winterfunctie, van de ruige dwergvleermuis verloren. De aangetroffen verblijfplaatsen in het plangebied maken onderdeel uit van een groter netwerk aan verblijfplaatsen in de directe omgeving. Slechts een klein deel van de lokale populatie ondervindt gevolgen van de geplande werkzaamheden.

Maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in 'Mitigatieplan renovatie Jacobsweer en Nederveenpad te Hardinxveld-Giessendam' van 21 februari 2025, 'aanvullende informatie' van 21 augustus 2026 en de 'Aanvullende informatie Jacobsweer en Van Nederveenpad Hardinxveld-Giessendam van 24 maart 2026.

De voorgestelde maatregelen om de negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden zoveel mogelijk te mitigeren en te compenseren achten wij voldoende. Hieronder lichten wij dit toe. In deze beschikking zijn verder algemene voorschriften opgenomen voor een juiste toepassing en naleving van de omgevingsvergunning door de vergunninghouder en gemachtigde(n).

Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis

De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd door de complexen in twee bouwstromen te renoveren per woonblok, wat de effecten op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zo veel mogelijk beperkt. De werkzaamheden aan de woonblokken aan de Van Asperenstraat 22 tot en met 36 (even), Van Clevestraat 1 tot en met 7 (oneven), Van Nederveenpad 1 tot en met 15 (oneven) en 2 tot en met 10 (even) staan gepland in 2026 en de werkzaamheden van het appartementencomplex aan de Jacobsweer 2 tot en met 192 (even) staan gepland in 2027. Als gevolg van de werkzaamheden gaan drie zomer- en drie paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en vijf paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis verloren.

In de woonblokken (complex Van Nederveenpad FIN829) gaan drie verblijfplaatsen verloren. Daartoe zijn in week 17 van 2025 twaalf tijdelijke vleermuiskasten opgehangen aan de gevels van gebouwen binnen een straal van 200 meter van het complex. De helft hiervan is van het type VivaraPro VK WS 01 en de andere helft is van het type VK WS 10 (zie Appendix III voor exacte locaties). In de permanente situatie worden twaalf vleermuisinbouwstenen (type Unitura VMPM1s of VivaraPro IB VL 06 geschakeld met IB VL 07) ingebouwd in de gevels van de te renoveren woningen (zie Appendix IV voor de exacte locaties).

In het appartementencomplex (complex Jacobsweer FIN817) gaan vijf verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en drie verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis verloren. In de zomer van 2026 worden 32 tijdelijke vleermuiskasten van de typen VivaraPro VK WS 01 en VK WS 10 gerealiseerd aan de gevels van de gebouwen rondom het plangebied. Voor de permanente voorzieningen worden twee opties beschreven. Indien de spouw voldoende breed is en na het isoleren minimaal drie centimeter vrije ruimte tussen het isolatiemateriaal en de buitengevel overblijft, kan de spouw in de nieuwe situatie geschikt en toegankelijk blijven voor vleermuizen. Als het bouwtechnisch niet mogelijk blijkt om de spouw toegankelijk te houden, vanwege de breedte van de spouw of de resterende ruimte tussen het isolatiemateriaal en de buitengevel, zullen vleermuisvoorzieningen in de vorm van inbouwstenen worden toegepast. Deze inbouwstenen moeten voldoen aan de eisen uit de geldende Kennisdocumenten (BIJ12). In totaal worden dan 32 inbouwstenen geplaatst (type VMPM1s of VivaraPro IB VL 06 in combinatie met IB VL 07). Hiermee worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

Het ongeschikt maken wordt uitgevoerd in de actieve periode, die loopt van 1 april tot en met 31 oktober. De exclusion flaps waarmee de bebouwing ongeschikt is gemaakt, dienen gedurende minimaal vijf dagen met gunstige weersomstandigheden (minimaal 7° Celsius, een windkracht van maximaal 4 Bft en droog) te worden ingezet. Minimaal drie van de vijf dagen met gunstige weersomstandigheden dienen aaneengesloten te zijn. Bij overdag slecht weer en 's avonds rond zonsondergang en in de nacht goed weer, telt dit nog steeds als een dag met gunstige weersomstandigheden. Aangezien de exacte invliegopeningen niet van alle aangetroffen verblijfplaatsen bekend zijn, en ook vanwege het verhuisgedrag van vleermuizen binnen gevel(s) en gebouwen, dienen de gehele gevels van de woningen ongeschikt gemaakt te worden. Indien invliegopeningen met elkaar in verbinding staan is het per drie meter toegestaan om de overige openingen ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rondschuim of compriband zonder plakranden, onder voorwaarde dat minimaal één van deze openingen ongeschikt wordt gemaakt door middel van een exclusion flap. Er wordt expliciet geen gebruik gemaakt van netten, folie of purschuim. Na het ongeschikt maken wordt een controle uitgevoerd door de ecologisch deskundige alvorens het plangebied wordt vrijgegeven. Daarmee wordt voorkomen dat er dieren kunnen worden verwond of gedood. De ecologisch deskundige dient verslag te doen van het ongeschikt maken in het ecologisch logboek (voorschrift 7). Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit de meest recente Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12).

Cumulatie

Bij de toetsing van de effecten op de staat van instandhouding, hebben wij ook onderzocht of er cumulatieve effecten kunnen optreden als gevolg van andere plannen of projecten die in de omgeving van het plangebied uitgevoerd (gaan) worden. Hiertoe zijn gegevens over lopende ontheffingen en omgevingsvergunningen voor flora- en fauna-activiteiten geraadpleegd die binnen een straal van één kilometer vanaf het plangebied plaats gaan vinden. Op deze manier is gekeken naar projecten die qua ruimte en tijd (gaan) overlappen met de huidige aanvraag. In de omgeving van het plangebied gelden vier omgevingsvergunningen, die betrekking hebben op dezelfde lokale populaties van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Gezien de omvang van dit project en het beperkte effect van andere projecten is de impact echter op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis minimaal en is er geen sprake van negatieve cumulatieve effecten op de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken. De werkzaamheden leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteiten te kunnen uitvoeren. Kijk voor meer informatie op: <https://omgevingswet.overheid.nl/checken>.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande is de zekerheid verkregen dat de aanvraag voldoet aan het toetsingskader dat betrekking heeft op de in de aanvraag opgenomen flora- en fauna-activiteit en beschermde soorten, zodat de aangevraagde omgevingsvergunning op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet wordt verleend. Aan deze omgevingsvergunning zijn voorschriften verbonden. De omgevingsvergunning treedt in werking vanaf de dag na bekendmaking en is geldig tot en met 31 december 2029.

Appendices

I. Overzicht plangebieden

- Van Asperenstraat 22 t/m 36 (even);
- Van Clevestraat 1 t/m 7 (oneven);
- Van Nederveenpad 1 t/m 15 (oneven) en 2 t/m 10 (even).

Figuur 1.1 De rode omlijning geeft de te renoveren bebouwing weer (kaartmateriaal: arcgis.com).

Figuur 1.1 De planlocatie is gelegen aan de Jacobsweerd 2 t/m 192 (even) te Hardinxveld-Giessendam en betreft een appartementengebouw.

Bron: Mitigatieplan (Blom Ecologie B.V., 21 februari 2025).

II. Overzicht locaties verblijfplaatsen vleermuizen

Tabel 3.2 Overzicht van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen in het onderzoeksgebied.

Adres	Soort	Functie	Plaangebied	Omschrijving
Jacobsweer 2	Gewone dwergvleermuis	Zomer	Binnen	1 individu binding met gebouw
Jacobsweer 50	Ruige dwergvleermuis	Paar	Binnen	1 individu baltsend nabij gevel
Jacobsweer 70	Ruige dwergvleermuis	Paar	Binnen	1 individu baltsend uit stootvoeg
Jacobsweer 72	Gewone dwergvleermuis	Paar	Binnen	2 individuen bouncend bij dakrand
Jacobsweer 72	Gewone dwergvleermuis	Zomer	Binnen	1 individu uitvliegend uit stootvoeg
Jacobsweer 104	Gewone dwergvleermuis	Zomer	Binnen	3 individuen bouncend bij stootvoeg
Jacobsweer 178	Gewone dwergvleermuis	Paar	Binnen	1 individu baltsend nabij gevel
Jacobsweer 190	Ruige dwergvleermuis	Paar	Binnen	1 individu baltsend uit stootvoeg

Figuur 3.1 Overzicht van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen, territoria en foerageergebieden in het onderzoeksgebied.

Tabel 3.2 Overzicht van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen in het onderzoeksgebied.

Adres	Soort	Functie	Plaangebied	Omschrijving
Koetshuis 28	Ruige dwergvleermuis	Paar	Buiten	1 individu baltsend onder kantpan
Moelnaerstraat 1	Gewone dwergvleermuis	Paar	Binnen	1 individu baltsend nabij gevel
Van Asperenstraat 21	Gewone dwergvleermuis	Paar	Buiten	1 individu baltsend nabij gevel
Van Asperenstraat 27	Gewone dwergvleermuis	Paar	Buiten	1 individu baltsend uit stootvoeg
Van Asperenstraat 36	Ruige dwergvleermuis	Paar	Binnen	1 individu baltsend onder kantpan
Van Nederveenpad 1	Ruige dwergvleermuis	Paar	Binnen	1 individu baltsend onder kantpan en invliegend

Figuur 3.1 Overzicht van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen, territoria en foerageergebieden in het onderzoeksgebied.

Bron: 'Aanvullend onderzoek ecologie Van Nederveenpad e.o. Hardinxveld-Giessendam' (Blom Ecologie B.V., 8 november 2024) en 'Aanvullend onderzoek ecologie Jacobsweer 2 t/m 192 Hardinxveld-Giessendam' (Blom Ecologie B.V., 8 november 2024).

III. Overzicht locaties tijdelijke voorzieningen deelgebied FIN829

(Twaalf van de bovenstaande tijdelijke voorzieningen horen bij het van Nederveen complex 829, de overige tien voorzieningen horen bij het project Dissel)

Bron: Aanvullende informatie Jacobsweer en Van Nederveenpad Hardinxveld-Giessendam (Blom Ecologie B.V., 24 maart 2026).

IV. Overzicht locaties permanente voorzieningen deelgebied FIN829

Figuur 2.3 Overzicht van de permanente voorzieningen (VMPS1s van Unitura **OF** IB VL 06 geschakeld met IB VL 07 van VivaraPro) voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis Van Nederveenpad e.o. FIN829.

Bron: Mitigatieplan (Blom Ecologie B.V., 21 februari 2025).